

Abu Ghraib

ANTONI SEGUERA I MAS

Abu Ghraib com a símbol del cúmul d'errors comesos a l'Iraq i del deteriorament de la imatge dels Estats Units (i per extensió d'Occident) entre l'opinió pública dels països àrabs i musulmans.

La guerra contra l'Iraq de Saddam Hussein va començar malament, sense el suport de la comunitat internacional i sense una resolució autoritzant l'ús de la força del Consell de Seguretat de Nacions i en contra dels informes presentats en el seu dia per Hans Blix, president de la Comissió d'Observació i Verificació de les Nacions Unides (UNMOVIC), i de Mohamed al-Baradei, president de l'Agència Internacional d'Energia Atòmica (AIEA), que recomanaven continuar amb les inspeccions per verificar la destrucció de les armes de destrucció massiva (ADM), mentre continuava la destrucció controlada pels inspectors de Nacions Unides dels míssils de llarg abast (més de 150 quilòmetres) Al-Samud 2. Fou, per tant, una guerra il·legal que donà pas a una ocupació il·legal que es basava en l'irreal –i catastròfic– somni neoconservador de fer prevaler els interessos geoestratègics i energètics dels Estats Units per damunt de tota altra consideració.

Avui, un any després que es donaren per acabades formalment les hostilitats (en la terminologia utilitzada pel president Bush en la seva declaració escenificada a bord del portaavions Abraham Lincoln l'1 de maig del 2003), la situació sembla fora de control i les mentides que van impulsar aquesta guerra s'han girat en contra dels seus propagadors.

En primer lloc, la població de l'Iraq no va rebre amb flors i càntics de joia les forces que presumptament anaven a alliberar-les de la dictadura sanguinària de Saddam Hussein. La malfiança respecte a les tropes dels Estats Units estava fonamentada entre la població xiïta de l'Iraq per la seva actuació en la guerra del 1991, quan, després d'acabats els combats, van obrir pas a la Guàrdia Republicana, perquè ofegués en sang la

“El Govern provisional imposat per les tropes ocupants no mereix cap crèdit a la població iraquiana, perquè no representa les forces que combatien contra la dictadura de Saddam”

intifada iniciada a les ciutats xiïtes del sud i que el mateix president Bush (pare) havia encoratjat.

En segon lloc, les ADM no van aparèixer mai i els contactes amb el terrorisme internacional (Al-Qaida) no s'han pogut demostrar. Pel contrari, un territori que romania vedat a l'acció d'Al-Qaida i altres grups afins s'ha convertit avui en un camp de batalla per a aquestes organitzacions que terroritzen la població, impedeixen la normalització política del país i combaten directament contra les forces d'ocupació, símbol de l'enemic a batre (Estats Units i els seus aliats).

En tercer lloc, les tropes ocupants no van assumir cap de les obligacions contingudes en la convenció de Ginebra, és a dir, no van garantir la seguretat de la població ocupada, no van respectar els drets humans dels detinguts, van emprendre accions militars indiscriminades contra la resistència amb el balanç de milers de víctimes civils innocents i no van garantir els serveis bàsics de l'estat (infraestructures, serveis mínims –sanitat, educació, avituallament, aigua potable, energia, etc.). De fet, el total de tropes amb què es va efectuar l'ocupació il·legal resultava clarament insuficient per garantir la reconstrucció i el funcionament del país en la postguerra. Encerclades en les seves casernes i protegits per blocs de ciment per evitar els atemptats suïcides van assistir impassibles a l'anorreament de l'estat: varen llicenciar l'exèrcit i les forces de seguretat de Saddam Hussein; varen aco-

miadar els mestres, professors i funcionaris de l'estat; i van permetre que la inseguretat s'apoderés dels carrers i que el saqueig del patrimoni cultural i dels béns personals de la població fos una constant durant els primers mesos. La conseqüència fou una creixent contestació a l'ocupació i una resistència que, contràriament al que es va dir, no s'alimenta només dels nostàlgics del règim de Saddam Hussein i dels grups del terrorisme internacional, sinó que hi participen, majoritàriament, membres de l'oposició a la dictadura (alguns, com Moqtada al-Sadr, han vist que gran part de la seva família era assassinada pel dictador de Bagdad) que volien tombar el règim del partit Baas, però, alhora, s'oposaven a qualsevol intervenció estrangera. És per això que la captura de Saddam Hussein (14 de desembre del 2003) no sols no va afeblir la resistència, sinó que la violència i la contestació s'ha intensificat en els darrers mesos fins a l'extrem que el total de morts entre les tropes ocupants supera ja el miler, mentre que en les cinc setmanes de guerra només hi va haver 292 baixes (170 no en combat: accidents, foc amic, suïcidis, etc.).

En quart lloc, el Govern provisional imposat per les tropes ocupants no mereix cap crèdit a la població iraquiana, perquè no és representatiu de les forces polítiques que combatien contra la dictadura de Saddam Hussein. A més la inclusió de personatges tan poc respectables com Ahmed Txàlabi, acusat de corrupció a Jordània, presumpte estafador i especialista en el blanqueig de diners, desconexor de la realitat iraquiana –abandonà el país amb sis anys d'edat–, han acabat de desprestigiar el Govern provisional, que és vist com un govern titella de la Casa Blanca. El desprestigi de l'home de confiança de Donald Rumsfeld –diuen que els seus informes sobre ADM eren una de les principals fonts d'informació del Secretari de Defensa–, avui caigut en desgràcia no se sap molt bé si per problemes

El mal que ha fet Abu Ghraib serà difícil d'esborrar. Els exèrcits dels països democràtics no poden cometre les mateixes barbaritats que els de les dictadures més sinistres.

de corrupció (va rebre milions de dòlars per construir una oposició "creïble" des de l'exterior), per passar informació a l'Iran, per la falsedat dels seus informes sobre les ADM o per desfer-se d'un aliat perillós que pot comprometre encara més la posició dels Estats Units, ha acabat afectant tot el Govern provisional. Ni tan sols l'atemptat que va costar la vida al president de torn del Consell de Govern iraquí, Izzad-Din Salim, destacat membre moderat del partit xiïta religiós Al-Dawa, el qual havia patit la persecució de Saddam Hussein que assassinà a gran part de la seva família, ha pogut capgirar aquesta tendència de desconfiança.

Per últim, cada cop sembla més clar que el veritable poder de base està en mans dels líders religiosos-polítics i tribals (en el cas dels kurds i dels sunnites) més importants, que són els únics que, ara per ara, tenen crèdit i poden mobilitzar la població iraquiana. Els més moderats participen en el Govern provisional, i d'altres, com Ali Sistani, no donen suport directe i explícit a la

resistència però exigeixen que marxin les forces d'ocupació. Una part significativa, però, lidera la resistència civil i difícilment es trobarà una sortida a la situació sense tenir-los en compte.

La nova resolució que impulsen els Estats Units i el Regne Unit en el Consell de Seguretat no sembla que pugui solucionar la difícil situació actual, perquè no preveu un veritable traspàs de la sobirania al poble iraquí, no posa fi a l'ocupació, que és la veritable arrel del problema, i deixa el mandat de les tropes d'ocupació als Estats Units; mandat que no serà revisat fins "als dotze mesos de la data d'aprovació d'aquesta resolució o a petició del govern de transició iraquí", que continuarà subordinat al dictat de la Casa Blanca. La nova resolució no té un altre objectiu que donar una certa legitimitat a l'ocupació davant la creixent pèrdua de popularitat del president Bush (segons les darreres enquestes, un 58% dels ciutadans d'Estats Units suspèn la gestió de la postguerra iraquiana i un 57% desaprova els mètodes d'interrogatori utilitzats a Abu Ghraib) de cara a

les eleccions del proper novembre. L'escàndol de les tortures ha causat un mal i un desprestigi difícils de capgirar. És cert que, a diferència del que està succeint a Txetxènia o a Guantánamo –d'on no hi ha imatges i, per tant, l'opacitat no permet denunciar les conculcacions dels drets humans que s'hi poden estar produint–, els maltractaments d'Abu Ghraib han sortit a la llum pública i la justícia té la darrera paraula. Tanmateix, més enllà dels soldats implicats, dels fets d'Abu Ghraib se'n deriven greus responsabilitats polítiques que ningú sembla disposat a assumir. En tot cas, no sembla que de manera immediata vagi a fer-ho Donald Rumsfeld, entre d'altres coses perquè és el darrer refugi que li resta al president Bush per no veure's esquitxat en aquest escàndol a menys de sis mesos de les eleccions.

El mal que ha fet Abu Ghraib serà difícil d'esborrar, perquè ha demostrat que els soldats dels exèrcits d'alguns països democràtics són capaços de cometre les mateixes barbaritats que els de les dictadures més sinistres. És impossible exportar la democràcia a cops de canó quan, a més, s'evidencia que les forces ocupants tampoc són respectuoses amb els drets humans i les llibertats dels ocupats. Una trista reedició del que aquests mateixos dies hem pogut veure a Gaza, on l'exèrcit israelià no ha tingut cap mena d'escrúpols a l'hora de bombardejar una manifestació de civils o d'enderrocar desenes de cases i provocar la fugida de milers de palestins.

Així serà molt difícil defensar davant de l'opinió pública àrab i musulmana la superioritat dels valors democràtics i de l'estat de dret, que semblen reservats als ciutadans de primera dels països occidentals, però que no es tenen en consideració quan es tracta de la població de països com Iraq, Palestina, Afganistan o Txetxènia.

Antoni Segura i Mas és catedràtic d'Història Contemporània a la Universitat de Barcelona